

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН СУДЬЯЛАР КОЛЛЕГИЯСЫНЫН
АНЫКТАМАСЫ**

Рустам Таштанович Чокобаевдин, анын өкүлү Айтбай Абдыкадыровдун
өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө

2021-жылдын 3-февралы

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын төмөнкү курамы: М.Р. Бобукеева, Л.П. Жумабаев, Ж.И. Саалаев, катчы К.А. Аблакимовдун катышуусунда Рустам Таштанович Чокобаевдин, анын өкүлү Айтбай Абдыкадыровдун кайрылуусун карап чыгып, төмөнкүлөрдү

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2020-жылдын 30-декабрында Р.Т. Чокобаевдин, анын өкүлү А. Абдыкадыровдун Кыргыз Республикасынын Жарандык кодексинин 98-беренесинин 7-бөлүгүнүн, Кыргыз Республикасынын «Юридикалык жактарды, филиалдарды (өкүлчүлүктөрдү) мамлекеттик каттоо жөнүндө» Мыйзамынын 13-беренесинин 7-бөлүгүнүн «юридикалык жактын жоюлушу аяктады же юридикалык жак ишин токтотту» деген ченемдик жоболору Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 16-беренесинин 3-бөлүгүнө, 39-беренесине, 40-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчкө ылайык, соттун аткаруу барагын аткарууда сот аткаруучулардын мыйзамсыз аракеттеринин натыйжасында келтирилген зыяндын ордун толтуруп алуу укугунан жаран Р.Т. Чокобаев ажыратылган.

Арыздануучу жана анын өкүлү белгилегендей, Р.Т. Чокобаевдин доо арызын караган судьялар Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 94-беренесинин 1-бөлүгүндө судьялар көз карандысыз жана Конституцияга жана мыйзамдарга гана баш ийет деп каралган жоболорду бузушкан. Тактап айтканда, судьялар юридикалык жактын жоюлушу аяктады же юридикалык жак ишин токтотту деп, Кыргыз Республикасынын Жарандык кодексинин 98-беренесинин 7-бөлүгүнө жана Кыргыз Республикасынын «Юридикалык жактарды, филиалдарды (өкүлчүлүктөрдү) мамлекеттик каттоо жөнүндө» Мыйзамына карама-каршы келген аныктама, чечим жана токтом кабыл алышкан.

Ленин райондук сотунун 2016-жылдын 20-июнундагы аткаруу барагы ошол эле райондук сот аткаруучулар кызматынын бөлүмүнө келип түшүп, каттоодон өткөн. Сот аткаруучу Р. Ташматов 2016-жылдын 24-июнунда токтом кабыл алып, өндүрүш ишин козгоп, карызкор «Алмазный город» жоопкерчилиги чектелген коомго сунуш жөнөткөн. Соттун аткаруу барагын сот аткаруучулар мыйзамга ылайык аткарбай, 2016-жылдын 24-июнунан 5-декабрына чейин, башкача айтканда 6 ай кол астында кыймылсыз кармап турушкан. Сот аткаруучу Э. Байбубаев 2016-жылдын 5-декабрындагы токтому менен аткаруу барагынын түп нускасын аткарганга мүмкүнчүлүк жок деген негизде өндүрүштү Р.Т. Чокобаевге кайтарган. Ал эми, сот аткаруучу Л. Сабитова 2018-жылдын 24-январындагы токтому менен карызкор юридикалык жактын директору жашаган жеринде табылган жок деген негизде өндүрүш ишин кыскартып, соттун аткаруу барагынын түп нускасын Ленин райондук сотуна жөнөткөн.

Демек, арыздануучунун жана анын өкүлүнүн пикири боюнча, сот аткаруучулар Кыргыз Республикасынын «Сот аткаруучулардын статусу жөнүндө жана аткаруу өндүрүшү тууралуу» Мыйзамынын 12-беренесинин 1-бөлүгүнүн 3, 5, 6, 10, 11, 12-пункттарында, 2-бөлүгүнүн 1-пунктунда көрсөтүлгөн милдеттерин аткарган жок.

Сот аткаруучулар кетирген кемчилдиктердин кесепетинен Р.Т. Чокобаевдин конституциялык укугу бузулду деп, ал Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 16-беренесин, Кыргыз Республикасынын Жарандык кодексинин 14, 993-беренелерин жетекчиликке алып, сот органына доо арыз менен кайрылган. Бул доо арыз Бишкек шаарынын Ленин райондук сотунун 2018-жылдын 5-октябрындагы чечими менен канааттандыруусуз калтырылган.

Бишкек шаардык сотунун 2019-жылдын 17-январындагы аныктамасы менен райондук соттун чечими өзгөртүүсүз, апелляциялык даттануу канааттандыруусуз калтырылган. Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун 2019-жылдын 18-апрелиндеги токтому менен жогоруда белгиленген соттордун чечими жана аныктамасы күчүндө калтырылган.

Арыздануучу жана анын өкүлү, доогер келтирилген зыянды Ленин райондук сот аткаруу кызматынын бөлүмүнүн эсебинен өндүрүү максатында жогоруда көрсөтүлгөн жарандык мыйзамдардын ченемдерине шилтеме келтирип, аталган сотторго кайрылган деп белгилешет. Ал эми аталып кеткен сот актыларында доогер сот аткаруучулардын токтомдорун талашкан деп судьялар бурмалап көрсөтүшкөн.

Кайрылуу субъектилеринин пикири боюнча, доо арыздарды кароодо судьялар Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 94-беренесинин 1-бөлүгүн бузуп, Р.Т. Чокобаев бийликтин кызмат адамдары кызматтык милдеттерин аткаруудагы мыйзамсыз аракеттери аркылуу келтирилген зыяндын ордун толтуруп алууга болгон конституциялык (39-берене) укугунан ажыратылган жана Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 6-беренесинде, Кыргыз Республикасынын Жарандык кодексинин 10-беренесинде каралган сот адилеттүүлүк жана укуктуулук ишке ашкан жок.

Сот аткаруучулар Кыргыз Республикасынын Сот департаментине баш ийет, бирок бул департаменттин Кыргыз Республикасынын Жогорку сотуна отчет берүү милдети жана Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун 2012-

жылдын 26-январындагы № 25 буйругу менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Жогорку сотуна караштуу Сот департаменти жөнүндө Жобонун 1-пункту эске алынган жок.

Башкача айтканда, Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик Кодексинин 9-беренесинин 3-бөлүгүндө судьялар жарандык иштерди бөтөн таасирди жокко чыгаруу шарттарда карайт жана чечет деп көрсөтүлгөн жоболорду аталган соттордун судьялары жетекчиликке алышкан жок. Ошондой эле, жогоруда белгиленген райондук соттун судьясы юридикалык жактын уюштуруучусу кабыл алган чечимдин датасын негиздүү деп табышы күмөндүүлүктү жаратат.

Жогорудагылардын негизинде арыздануучу жана анын өкүлү талашылып жаткан жоболорду Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келет деп таанууну суранат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы кайрылууну жана ага тиркелген материалдарды изилдеп чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 2-бөлүгүнүн негизинде текшерүүнү жүргүзгөн судья М.Р. Бобукееванын маалыматын угуп, төмөнкү тыянакка келди.

Ченемдик укуктук актылардын конституциялуулугунун презумпциясына ылайык, алардын конституциялуу эместиги тууралуу маселени коюу, ченемдик укуктук актынын конституциялуулугуна күмөн санаого алып келген укуктук мүнөздөгү ишенерлик жүйөлөр болгондо гана мүмкүн.

Ал эми Р.Т. Чокобаев, анын өкүлү А. Абдыкадыров өз кайрылуусунда талашылып жаткан ченемдерди Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келет деп таанууну суранат.

Бирок, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 6-бөлүгүндө, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 4-беренесинин 1-

бөлүгүндө жана 18-беренесинде Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын ыйгарым укуктарынын толук тизмеги аныкталып, алардын катарына мыйзамдар жана башка ченемдик укуктук актылар Конституцияга карама-каршы келген учурда аларды Конституцияга ылайык эмес деп табуу кирет.

Ошол эле учурда, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамда Конституциялык палатага болгон кайрылууну тариздөөгө жана арыздануучу койгон маселе боюнча анын көз карашын негиздөөгө болгон бир катар талаптар каралган (20, 24, 25 жана 28-беренелер).

Тактап айтканда, аталган конституциялык Мыйзамдын 24-беренесине ылайык мыйзамдын, башка ченемдик укуктук актынын Конституцияга ылайык келүүсү жөнүндөгү маселеде күмөндүүлүктүн пайда болуусу – ишти кароого негиз болуп эсептелет.

Демек, арыздануучу жана анын өкүлү койгон талап туура эмес болуп, мындай жагдайда талашылып жаткан ченемдер күмөндүүлүктү жаратпай, жогоруда көрсөтүлгөн конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келбейт.

«Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1-пунктуна ылайык, эгерде кайрылуу таризи жана мазмуну боюнча ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келбесе, судьялар коллегиясы кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат.

Жогоруда аталган тыянактардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 2-бөлүгүн, 3-бөлүгүнүн 1-пунктун, 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы

А Н Ы К Т А Д Ы:

1. Рустам Таштанович Чокобаевдин, анын өкүлү Айтбай Абдыкадыровдун өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартылсын.

2. Өтүнүч жана ага тиркелген материалдар арыздануучуларга кайтарылып берилсин.

3. Аныктама Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттанылышы мүмкүн.

Судьялар коллегиясы:

М. Р. Бобукеева

Л. П. Жумабаев

Ж. И. Саалаев